

породженням партократичної практики і трансформувався в прихований контроль правлячої більшості за змістом програм.

Таким чином, українська журналістика протягом усієї своєї історії демонструвала залученість в політику, здійснюючи вплив на останню і перебуваючи сама під її впливом. У різні періоди співвідношення у взаємовпливові змінювалося, але майже завжди політика виявлялася сильнішою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Эко Умберто. О прессе // Пять эссе на темы этики. – СПб., 2000. – 158 с.
2. Журналистика в мире политики: Исследовательские подходы и практика участия / Ред.-сост. С.Г.Корконосенко. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2004. – 448 с.
3. Парето Вильфредо. Компендиум по общей социологии / Пер. с итал. А.А.Зотова. – М: ГУ ВШЭ, 2008. – 511 с.
4. СМИ и политика / под ред. Л. Л. Реснянской. – М: Аспект Пресс, 2007. – 256 с.
5. Техника дезинформации и обмана / под ред. Я.Н.Засурского. – М: Мысль-Язык: Русский, 1978. – 251 с.

Боднарчук Ю. Ю.

к.і.н., доцент кафедри документознавства,
інформаційної діяльності та українознавства ЮФ ТНЕУ

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Прийнято вважати, що глобалізація бере свій початок в часи Першої Світової війни, і це далеко не позбавлено смислу, так як в дійсності одним з її результатів є територіальні зміни і до того ж появились перші міжнародні організації. Друга Світова війна підкреслила нові зароджуючі процеси. Воєнні дії велись на території 40 держав, війна принесла велетенські економічні втрати, страждання і жах на всій планеті. Ніколи до цього на планеті не було нічого подібного. Використана США ядерна зброя в Хіросімі і Нагасакі. Ядерна зброя показала людям, що вона здатна знищити континенти, і без зусиль може зупинити все життя на землі [1, с. 370].

Техногенні катастрофи такі як Чорнобиль і Фукусіма, також тепер не є локальними проблемами. Люди, нарешті, зрозуміли, що планета, на якій вони живуть, не така велика, як їм колись здавалось. Розвиток науки і техніки, навчання дозволили їм побачити це. Зараз для того, щоб перетнути тисячі кілометрів не потрібно багато часу і економічних витрат. Існує швидкісний транспорт, глобальна мережа Інтернет, різні пристрої та програми.

Світ став тіснішим, люди стали ближчими, вплив різних культур одна на одну пропорційно збільшився, в тому числі і через те, що в даний момент населення землі складає більше 7 мільярдів людей і має тенденцію до зростання. Варто відмітити, що найбільший приріст дають не самі розвинені країни, а країни з низьким рівнем життя, що провокує нелегальну міграцію і розповсюджує різноманітні проблеми[2, с. 15].

Відомий дослідник глобалізації А. Н. Чумаков вказує на те, що на неї звернули увагу тільки в 70-х роках ХХ століття, коли і з'явився сам термін «глобалізація», і не помічати її стало не можливо. Тільки в 90-х роках з'явився підвищений інтерес до самого феномену. А. Н. Чумаков бачить глобалізацію як багатовіковий логічний процес, і що проблеми які походять від неї цілком закономірні.

Питання з оформленням глобалістики, як науки почало вирішуватись під впливом об'єктивної реальності, так як нові явища, котрі виявились масштабними, потрібно було вивчати і досліджувати уже як проблеми, котрі стояли в центрі економічних соціальних і політичних відносин. Діяльність людей особливо впродовж ХХ століття призвела до погіршення екологічної ситуації не тільки в країнах з розвинутою промисловістю та їх сусідів, але і в дійсності зачіпала всю біосферу, котра також не витримує надмірний приріст населення. Звідси ж випливають питання вичерпності природних ресурсів і збереження життя на Землі, тоді як ведуться розробки нової зброї, а війни не збираються припинятись [3, с. 389].

Сучасна практика та інноваційні підходи, котрі орієнтують суспільство на глобальну перебудову світу, беруть в основу своєї діяльності етнокультурний поліцентризм. Іншими словами в побудові моделей економічної взаємодії і політичних інститутів діють універсальні принципи ринкової економіки і демократії, але універсальність в питаннях регулювання культурних процесів вважається деструктивною і недопустимою. Навпаки проголошується необхідність збереження культурного різноманіття, а відповідно до цього формується принцип гуманної глобалізації, який був окреслений Генеральним директором ЮНЕСКО К. Мацурою в 2001р., й отримав своє продовження у Всесвітній декларації багатоманіття. В 2003 р. ЮНЕСКО прийняло конвенцію «Про охорону нематеріального культурного спадку». В ній зафіксований комплекс заходів щодо охорони і підтримки впровадження культурних практик, визнання їх позитивними. [41].

Таким чином, актуальність теми мультикультуралізму тісно пов'язана з процесами глобалізації світу, адже саме в цих умовах проблеми раніше приватного, національного характеру отримали наднаціональне значення, оскільки їхні форми впливу, а також вироблені за ними рішення, тягнуть за собою більші наслідки ніж уявлялося. Як зробити так, щоб належність до тієї чи іншої національної, соціально-культурної чи релігійної спільноти не обмежувала індивіда в правах, як захищати меншини не шантажуючи більшість, але при цьому забезпечити не тільки гарантовану конституцією свободу, але і виконання законодавства, протидію злочинності це питання більш ніж актуальні сьогодні. Одним із способів забезпечення комфортного співіснування і є мультикультуралізм, на основі нього розробляються програми і методи подолання складностей пов'язаних із різними культурними особливостями [4, с. 41-43].

Беручи до уваги ідею мультикультуралізму необхідно відмітити його практичну недосконалість. Про неї свідчать події 11 вересня 2001 року, чисельні теракти, вбивство П. Фортейна (лідера крайньо правих) і Ван Гога (кінорежисера) в Голландії, антиарабські виступи в Австралії, заборона на будівництво мінаретів в Швейцарії, в Франції виселення циган, заборони на носіння хаджабів (мусульманських головних уборів і одяжі, яка приховує обличчя), в Фінляндії збільшення (в три рази) кількості підтримуючих націоналістичну партію на виборах 2011 року, вбивства літом 2011 року в

Норвегії і весною 2012 в Франції, які шокували весь світ. Теракти Франції Бельгії у 2014 – 2016 рр., події в Сирії та питання мігрантів. Подібні явища активізували дебати з приводу того, як розвивати мультикультуралізм. В зв'язку із неефективними моментами мультикультуралізму представляється необхідним провести структурну трансформацію, виявити слабкі компоненти і внести нові корективи. Вважається, що саме концепція діалогу культур володіє необхідними характеристиками для побудови концептуальної моделі стратегії міжкультурної комунікації, яка представляється відповідною сучасним соціокультурним викликам, за допомогою якої можливе подолання кризових ситуацій в світі [5, с. 56-60].

В даний момент в культурологічних дослідженнях немає чітко організованої концептуальної моделі стратегії міжкультурного регулювання, побудованої на основі трансформації мультикультуралізму при збагаченні його діалогом культур, котра б об'єднала ефективні компоненти обох стратегій.

Опираючись на критичні дослідження мультикультуралізму (Б. Баррі, С. Бенхабіб, М. Грубец, П. Клиетур, В. Малахов, Б. Парекх), можна виділити в першу чергу акцентування уваги на збереженні культурного різноманіття, котре залишає взаємодію культур на другому плані, це як наслідок одна із головних причин неефективності стратегії мультикультуралізму, котра призвела до сегрегації і замкнутості культур. Ми вважаємо, що даний момент багато в чому пов'язаний із молодістю явища мультикультуралізму, і що воно не дійшло до етапу акцентування уваги на взаємодії та інтеграції. Багатьма теоретиками мультикультуралізму (Т. Волковою, С. Дрожжиною, Л. Кругловою, Я. Лебедевою, Ч. Тэйлором) відмічалось, що дані характеристики не сприймались однозначно в цій концепції. А також у зв'язку із тим, що збереження культурного різноманіття, досягнення його визнання, прийняття і урахування інтересів кожної культури в мультикультурному суспільстві □ досягнення стратегії мультикультуралізму, було не легким процесом на який потребувався час. Виходячи із цього, необхідно саме розвивати закладені основи культурної стратегії мультикультуралізму, а саме, прийняття полі культурності[49].

Криза мультикультуралізму, як виявляється, пов'язана з неоднозначністю трактування і розуміння даного терміна, інтерпретація якого варіює аж до суперечливих одна одній позицій: від розуміння мультикультуралізму, як стратегії, направленої на збереження культурних відмінностей, до трактування його як форми расизму. Крім того, оскільки мультикультуралізм торкається різних областей діяльності і знаходиться в полі вивчення різних наук, то це затрудняє створення точного визначення, теоретичної концепції, а також практичного втілення мультикультуралізму. Це потребує подальшого вироблення стратегії, котра не залишає простору для суперечливих інтерпретацій[7, с. 56-60].

Дальше, однією із причини «провалу» мультикультуралізму можна назвати заміщення проблематики однієї підсистеми культури іншою. В більшості випадків аргументація міжкультурних протистоянь ґрунтується на основі суперечливості традицій, моделей поведінки, в той же час значну роль відіграють економічні і політичні фактори – «культуризація соціального» і «етнізація політичного». Наприклад, певне протистояння між емігрантами і місцевим населенням викликане боротьбою за економічні ресурси; при політичній нестабільності спостерігається ріст націоналістичних тенденцій – як в період відновлення незалежності балтійських держав. В зв'язку із цим слід виділити в якості складової культурної стратегії необхідність диференціації цих

відмінних підсистем культури в аналізі міжкультурних відносин, а також їх кооперації.

Виявлення слабких сторін мультикультуралізму сприяє пошуку і формуванню нових ресурсів, якими являються ідеї діалогу культур, котрі актуалізуються в якості культурної стратегії.

Це, в першу чергу, орієнтація на «взаємини»: взаємодію і взаємозбагачення на основі взаєморозуміння і взаємоповаги, при яких культури не зливаються, але при цьому відкриваються іншим культурам, з якими вони контактують [8, с. 25-28].

Звернемось до ідеї одного із провідних теоретиків діалогу культур, М. Бахтіна. На його думку, саме подолання односторонності культури і при цьому збереження її цілісності, взаєморозуміння між культурами, взаємодія, взаємне пізнання та збагачення – це основні характеристики, притаманні діалогу культур.

На практиці слідуючи цьому принципу відкривається можливість інтеграції без асиміляції. Наприклад, становище емігрантів в приймаючих їх країнах: необхідно збалансувати включення в «чужу» культуру і збереження своєї культурної специфіки. Приїжджаючи в іншу країну, особливо через економічні потреби емігрантам слід приймати деякі практики зустрічаючої культури, що представляється проявом поваги. Необхідна кооперація двох сторін, а також визначення дій приймаючої сторони, котрі забезпечують збереження традицій приїжджих [9, с. 8-11].

Саме завдяки обміну існуючими культурними практиками сформувалась сучасна глобалізована культура, яка включає в себе різноманіття етнічних культур, збагачуючих одна одну. В сучасних державах використання даного принципу стратегії діалогу культур дозволило б поважаючи специфіку кожного регіону, забезпечити право на його розвиток, при цьому втіливши ідею поваги до культурного різноманіття держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арутюнова Л.В. Мультикультуралізм как объект философского мышления // Вестник Московского государственного университета культуры и искусств. – 2009. – № 3. – С. 87-90.
2. Бенхабиб С. Притязания культуры. Равенство и разнообразие в глобальную эру / С. Бенхабиб. – М.: Логос, 2003. – 350 с.
3. Вовк Д. Апологети та критики мультикультуралізму в сучасній західній соціально-політичній теорії / Д. Вовк // Вісник СевНТУ : зб. наук. праць. Серія «Політологія». – Севастополь, 2012. – Вип. 136. – С. 56–60.
4. Вовк Д. Мультикультуралізм як проблема ідеологічного вибору в Україні: конфлікт логіки «модерну» з «постмодерністською риторикою» / Д. Вовк // Актуальні проблеми політики. – 2013. – Вип. 48. – С. 50–57.
5. Шепова Н. ООН и некоторые проблемы регионального миротворчества [Текст] / Н. Шепова // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – № 6. – С. 3–5.
6. Федотов Ю. ООН – гарант международного мира и стабильности [Текст] / Ю. Федотов // Международная жизнь. – 2003. – № 11. – С. 36–38.
7. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций /С. Хантингтон ; пер. с англ. Т. Велемеевой, Ю. Новиковой. – М. : АСТ, 2007. – 571 с.

8. Скубашевська Т. Розвиток мовних стратегій та їх роль у зміцненні міжкультурного діалогу // Мультиверсум. Філософський альманах. Випуск 42. – Київ. — С. 108-110.
9. Тейлор Ч. Демократическое исключение (и «лекарство» от него?) // Мультикультурализм и трансформация постсоветского общества. М., 2002. – 278 с.

Вихрущ А. В.

д.п.н., завідувач кафедри психологічних та педагогічних дисциплін ЮФ ТНЕУ

ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ПРОФЕСІОНАЛА

Футурологи не випадково називають ХХІ століття – століттям психології. Це обумовлено низкою чинників. По-перше, це зростання темпу життя, збільшення відповідальності працівника за прийняття оптимальних рішень. По-друге, не випадково розвинуті країни розробляють комплексні програми спрямовані на розвиток інтелектуального потенціалу нації. По-третє, домінуючою стає значимість виконавської майстерності, творчості, які забезпечують успішність країни в умовах глобалізації і ринкового протистояння. По-четверте, зростання агресії, неперервні терористичні акти, гібридні війни створюють умови для загострення депресивних станів, безпорадності особистості.

На значну частину вищеназваних викликів повинна відповісти психологія, яка на жаль як і більшість інших наук гуманітарного спрямування (зокрема філософія і педагогіка) перебуває в кризовому стані.

На нашу думку поліпшенню ситуації могла б сприяти ідея створення на міжнародному рівні експертних груп до складу яких входили б представники різних наук які б системно узагальнювали досвід закономірностей розвитку людини. Ми не випадково підреслюємо значимість закономірностей, які власне кажучи відрізняють науку від хаотичного нагромадження інформації, дозволяють описати, пояснити причини, передбачити розвиток подій.

Насамперед необхідно добитися чіткості у визначенні суті головних понять. Парадоксальність ситуації проявляється в тому, що всупереч загальновідомим засадам логіки до сьогодення немає усталеного визначення навіть системи базових понять: людина, індивід, особистість. Зарубіжні автори доволі часто відсутність зрозумілої дефініції замінюють десятками латинських понять у відповідності з якими людина то розумна, то грається, то вчиться, то працює. Ми розглядаємо людину як живу істоту здатну до розвитку і самопізнання. У цьому визначенні забезпечується взаємодія біологічного, філософського, психологічного аспектів життя, підкреслюється можливість і значимість розвитку і визначається пріоритетність самопізнання, що власне кажучи і відрізняє людину від інших живих істот. Відзначимо ще одну особливість. Німецький мислитель Й. Гербарт, який вперше розглянув проблему підсвідомості, поєднавши глибинні знання з філософії психології і педагогіки у своїй теорії пізнання на перше місце поставив ясність, проблему яка має глибинний гносеологічний і дидактичний аспект.